

Policy

God ekonomisk hushållning

Regionfullmäktige xx

Inledning och syfte

Grunden för svensk finanspolitik finns i det så kallade finanspolitiska ramverket som fastställs av regering och riksdag. Som en del av detta ramverk finns tillsammans med utgiftstak för staten även kraven på kommunsektorn att ha en god ekonomisk hushållning och en budget i balans. Kommunsektorn är alltså en viktig del av samhällsekonomin och inom ramen för det kommunala självstyret ansvarar sektorn för en väsentlig del av den offentliga ekonomin.

Enligt kommunallagen har styrelsen en ledande och samordnande roll för frågor som kan inverka på kommunens eller regionens utveckling och ekonomiska ställning. Det behövs en tydlig och gemensam bild av vad som menas med god ekonomisk hushållning för att kunna planera, följa upp och utvärdera ekonomi och verksamhet. För att uppnå detta krävs både långsiktiga och kortsiktiga mål. Dessa ska tydligt ange hur pengar fördelas till den löpande verksamheten, hur investeringar finansieras samt om framtida sparande behövs. Det är frågor som liknar dem som hanteras inom privatekonomi. Fullmäktige beslutar om målen och styrelsen ansvarar för att de tas fram och efterlevs i organisationen. Fullmäktige prövar sedan i samband med årsredovisningen även hur styrelse och nämnder har utövat sitt ansvar.

God ekonomisk hushållning

Regelverket om god ekonomisk hushållning återfinns i kommunallagen samt lag om kommunal bokföring och redovisning. Det handlar om att styra ekonomi och verksamhet både inom ett kortare och ett längre tidsperspektiv och att det sker i enlighet med lagar, regler och etablerade normer.

Kortfattat innebär regelverket:

- Kommunen eller regionen kan inte över tid bedriva en verksamhet där kostnaderna är högre än intäkterna.
- För att säkra generationsperspektivet behövs ett långsiktigt perspektiv som ser till att kommande generationer inte sätts i en sämre situation än den nuvarande.
- Syftet med verksamheten är att få största möjliga nytta för skattebetalarnas pengar utifrån politiska prioriteringar, inte att ge vinst eller avkastning.
- Finansiella mål behövs för att betona att ekonomin är en restriktion för verksamhetens omfattning och kvalitet.
- Mål och riktlinjer för verksamheten behövs för att visa hur mycket av de olika verksamheterna som ryms inom de finansiella målen, dvs. en koppling mellan ekonomi och verksamhet.

God ekonomisk hushållning kan ses i två dimensioner, att hushålla i tiden och över tiden. På kort sikt måste ekonomiska resurser vägas mot verksamhet, över tid handlar det om att ställa verksamheternas behov idag i relation till verksamheternas behov på längre sikt. Utgångspunkten är att varje generation ska bära sina egna kostnader. Detta så kallade generationsperspektivet är dubbelriktat, det vill säga man ska varken skjuta fram dagens kostnader på kommande generationer eller låta nuvarande generations skattebetalare stå för framtida kostnader.

För att åstadkomma god ekonomisk hushållning behövs bland annat en utvecklad planering med framförhållning. Kommuner och regioners verksamhet löper över tid och begränsas inte av ett budgetår i taget, vilket innebär att långsiktighet och långtidsberäkningar behövs för att säkerställa verksamhet och ekonomi över tid. När kommuner och regioner ska arbeta med långsiktig planering behöver hänsyn tas till förutsättningarna i dag och samtidigt bestämma vilka finansiella krav som ska gälla kommande år utifrån bedömd framtida utveckling. Dessutom måste hänsyn tas till eventuella risker som kan påverka ekonomin de kommande åren.

I enlighet med god ekonomisk hushållning kan verksamheternas mål och krav på ambitionshöjningar behöva underordnas de samlade ekonomiska förutsättningarna. Detta kan innebära ekonomiska prioriteringar, omprövningar av tidigare fattade beslut och/eller omfördelningar av resurser mellan verksamheter.

Finansiella indikatorer

I kommunallagens 11 kapitel stadgas bland annat att kommuner och regioner i sitt budgetdokument ska ange de finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Generellt uttryckt innebär detta att verksamheten ska bedrivas kostnadseffektivt och med en rimlig självfinansiering av investeringar så att varje generation bär kostnaderna för den service som den konsumerar. Syftet med de finansiella indikatorerna är att skapa en god ekonomisk hushållning med beredskap inför framtidens investeringsbehov, kommande pensionsavgångar samt konjunktursvängningar.

I Region Halland är följande tre indikatorer definierade med finansiella mål för att uppnå en hållbar ekonomi i balans och god ekonomisk hushållning.

- Resultatmålet
- Investeringsmålet
- Soliditetsmålet

Resultatmålet (Årets resultat i förhållande till skatteintäkter samt generella statsbidrag och utjämning)

Positiva resultat bidrar till att självfinansiera regionens investeringar. Tillsammans med årets avskrivningar utgör resultatet förenklat regionens kassaflöde som kan användas till att finansiera investeringar. Om investeringarna överstiger kassaflödet måste upplåning ske av mellanskillnaden.

Soliditetsmålet (Soliditet - Eget kapital i förhållande till totala tillgångar)

Soliditet är en vedertagen indikator för att beskriva långsiktig betalningsförmåga. Ju högre soliditet en organisation har desto större är det finansiella handlingsutrymmet.

Investeringsmålet (Självfinansieringsgrad – Årets resultat exklusive avskrivningar i förhållande till nettoinvesteringar)

Självfinansieringsgraden visar i vilken utsträckning en organisation kan finansiera investeringar med medel som uppstår i verksamheten.

Balanskrav och synnerliga skäl

Enligt kommunallagen kapitel 11, 5 § ska kommuner och regioner varje år upprätta en budget för kommande kalenderår där intäkterna överstiger kostnaderna, det så kallade balanskravet.

Balanskravet är en central del av principen om god ekonomisk hushållning och syftar till att säkerställa att regionen långsiktigt bedriver en ekonomiskt hållbar verksamhet. Enligt balanskravet ska budgeten varje år upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. Om ett negativt resultat uppstår efter balanskravsjusteringar, ska underskottet återställas inom tre år, såvida inte synnerliga skäl åberopas.

I förarbetena till lagreglerna ges ett antal exempel på företeelser som kan vara skäl att inte behöva planera för ett återställande av ett budgeterat negativt balanskravsresultat:

- Den finansiella ställningen är så stark att det kan vara försvarbart att under en tid gå med ett planerat underskott.
- Omstruktureringskostnader av engångskaraktär i samband med större strukturförändringar av verksamheten som på sikt leder till ett effektivare resursutnyttjande och god ekonomisk hushållning.
- Andra skäl som kan försvaras med ett mycket väl motiverat resonemang grundat i vad som utgör god ekonomisk hushållning

När det gäller synnerliga skäl för att upprätta en budget med ett negativt balanskravsresultat behöver man, på samma sätt som i det fall synnerliga skäl åberopas för att inte återställa ett konstaterat negativt resultat, grunda sitt ställningstagande i vad som är god ekonomisk hushållning. Som grund för att kunna åberopa synnerliga skäl finns det faktum att kommunen eller regionen har en stark finansiell ställning som gör att man klarar ett enskilt år med negativt balanskravsresultat.

Om kommunen eller regionen har ett kapital med realiserbara tillgångar av en omfattning som överstiger rimliga krav på finansiell handlingsberedskap, kan en minskning av kapitalet ske på ett planerat sätt. För att en minskning av kapitalet inte ska anses bryta mot kravet på god ekonomisk hushållning bör det också finnas kapital som täcker hela pensionsåtagandet, dvs även inkluderat den pensionsskuld som redovisas som en ansvarsförbindelse. Därutöver bör det finnas en buffert med realiserbara tillgångar som kan användas för delfinansiering av framtida investeringar.

Detta innebär att en kommun eller region, för enstaka år och med stor restriktivitet, kan budgetera med underskott i resultaträkningen och med minskning av det egna kapitalet.

Riktlinje för reserver - resultatreserv

I kommunallagen kapitel 11 (2017:725), ges möjlighet att under vissa förutsättningar reservera delar av ett positivt resultat i en så kallad resultatreserv (RER).

Reservering till en resultatreserv får göras med högst ett belopp som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar som överstiger 1 procent av summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning. Om kommunen har ett negativt eget kapital, inklusive ansvarsförbindelsen för pensionsförpliktelser, ska gränsen för reservering i stället uppgå till det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets

resultat efter balanskravsjusteringar som överstiger 2 procent av summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.

Region Halland tillämpar för närvarande inte regelverket för resultatreserv.

regionen@regionhalland.se
RS250318

Region Halland
Box 517, 301 80 Halmstad
regionen@regionhalland.se
regionhalland.se